

NARODNI GOSPODAR

GLASILO ZADRUŽNE ZVEZE.

Člani Zadružne zveze dobivajo list brezplačno.
Cena listu za nečlane po štiri krone na leto; za pol leta dve kroni;
za četrta leta eno krono; posamne številke po 20 h.

Sklep urejevanja 5. in 20. vsakega meseca. — Rokopisi se ne vračajo. — Cene inseratov po 20 h od enostopne petit-vrste, za večkratno insercijo po dogovoru.

Telefon štev. 216.

V Ljubljani, 25. avgusta 1904.

Poštno-hran. št. 864.846

ZADRUGA

Zvezini trgovci, zvezini obrtniki in redni člani.

Vsled spremembe naših pravil morejo biti samo le zadruga naše članice.

Prej, ko se je zvala naša zveza še „Gospodarska zveza“ in se je pečala tudi z blagovno kupčijo, pristopilo je ravno radi blagovnega posredovanja mnogo trgovcev obrtnikov, posebno pa mnogo kmetovalcev k zvezi.

S pravomočnim registriranjem naših novih pravil se pa smatrajo vsi dosedanja trgovski, obrtni in opravični deleži **odpovedanim** a dotični zadrugniki, t. j. dosedanja

Zvezini trgovci, Zvezini obrtniki in redni člani **kot izstopivši.**

Vsi kupčijski posli s temi člani so končani.

Dobivajo še do konca tega leta le naš list „Narodni gospodar“.

Ako še kateri teh članov ni plačal letnega prispevka po 2 K za letošnje leto — naj to stori takoj.

Gledé teh članov in njihovih deležev se bode postopalo natančno po § 78 in 79 zadrugnega zakona.

Ker se je pa za posle, radi kojih so trgovci, obrtniki in redni člani — pristopili k naši zvezi, ustanovila nova zveza, pod imenom „**Gospodarska zveza**“ centrala za skupni nakup in prodajo, v Ljubljani, registrovana zadruga z omejeno

zavezo, ki bo za svoje člane prekrbovala vse gospodarske potrebščine, posebno pa umetna gnojila, krmo, semena, živino, stroje, orodje, snovi za pokončevanje škodljivcev, — nadalje vse gospodinjske potrebščine, — in bo tudi kmetijske pridelke in izdelke svojih članov spravljala in prodajala — pozivamo svoje dosedanje Zvezine trgovce, Zvezine obrtnike in redne člane, da prijavijo takoj svoj pristop k novi „Gospodarski zvezi“.

Kot član nove „Gospodarske zveze“ plačajo enkrat za vselej vpisnino po 1 kroni in vsaj jeden delež po 2 kroni — vrh tega plačajo vsako leto 2 kroni kot upravni prispevek.

Podlistek.

Friderik Viljem Raiffeisen.

(Nadaljevanje.)

Rajfajzenovke posojujejo na navadne zadolžnice, proti poroštvu, vknjižbi, ali pa tudi proti zastavi varnih vrednostnih papirjev.

Poroštvo je najnavadnejši, najpriprostejši in tudi najcenejši način jamstva za izposojene zneske — če se ravna pri tem dosti previdno, je poroštvo tudi najboljši način jamstva.

Zdi se nam pa, da še nismo prišli do prave oblike poroštva.

Menice so pa izključene.

Kakor je menica potrebna za trgovske kroge, tako nevarna je, če pride v nepošteno ali neizkušeno roke, za kmečke razmere.

Koliko dobrih, poštenih in delavnih kmetovalcev je že oškodovala, če ne uničila menica, ta majhen kos papirja, ki sliši pri nas tudi na spakdrano ime „bekselj“!?

Z obema rokama bi podpisali zakon, ki bi določil, da je menica namenjena le za trgovino in se ima samo le pri istej porabljeni.

Ker že ravno pišemo o „daljših posojilnih rokih“ kot znaku

rajfajzenovih posojilnic, kojega je Schultze-Delitsch s svojimi privrženci kritikoval kot nekako Ahilejevo peto rajfajzenovk, ne bo škodilo, če se pri tej točki še malce pomudimo in premotrimo, ali so „daljši posojilni roki“ pri rajfajzenovkah potrebni in toraj umestni?

V mestih kroži denar z grozno naglostjo — kaj čuda, da se pri tem pripeti kak resk — vsled tega pa trgovec, obrtnik, uradnik itd. lahko v kratkem času denar vrne — če tudi ga v kratkem spet rabi in si ga spet sposodi in spet v kratkem vrne.

Vsi člani „Gospodarske zveze“ dobijo vsled njene naročbe naš list, kakor do sedaj, brezplačno.

Pristop k novi „Gospodarski zvezi“ naj se naznani istež z navadno dopisnico, nakar bo Zveza takoj poslala pristopnico v podpis in pa položnico za vplačilo vpisnine, deleža in letnega prispevka t. j. skupaj 5 kron.

Nova „Gospodarska zveza“ prevzela je naše nekdanje prostore t. j. Ljubljana — Gradišče št. 1 — uhod s Kongresnega trga.

Zavarovanje za živino.

(Konec)

Dolničar po tolikem vsestranskem pretehtavanju pripomni: „Ako vse te reči, ki smo jih že doslej spravili na dan, sprejmemo v pravila, bo iz tega cela knjiga. Ali bi ne bilo bolj pametno, da mi tukaj stvar rešimo bolj površno in na kratko in prepustimo določitev v posameznostih bolj odboru?“

„Čim določnejša in jasnejša so pravila,“ se oglasi zdaj eden občinskih svetovalcev, „toliko manj preprirov bo pozneje. Ako imamo za vsak slučaj potrebne določbe, potem bo vedel vsak ud vže naprej, kako se stvar izteče. Komisija ali upravni svet ali združni odbor (vsi trije izrazi naj pomenijo eno in isto) vsaj ne bo imel

potem v tolikih slučajih pričakovati ugovora in nezadovoljnosti. Morebitne ugovore proti sklepom načelstva bo potem lahko rešiti kar na podlagi združnih pravil. Zato bi jaz še predlagal, da naj se dačo pravila tiskati in da naj dobi vsak član po en izvod v roko.“

Ko nihče temu ne ugovarja se prične razgovor o tem, kako spraviti skupaj denar za izplačevanje odškodnin. Nekateri živinorejci so bili te misli, da bo zavarovalna zadruga imela najenostavnejšo obliko in poslovanje v tem slučaju, ako so udje obvezani, prevzeti pripadajoči jim del mesa za neko nižjo ceno (taka zavarovalnica bi se imenovala zadruga z naturalnim gospodarstvom).

Zoper ta predlog se je dvignilo več pomislekov. V prvi vrsti bi bila pri tem načinu odškodnina za dragoceno plemensko, molzno in vozno živino prenizka, so dejali nekateri. Ti so predlagali, naj bi se denar, ki bi ga po prodaji mesa še manjkalo do resnične vrednosti živali, dopolnil s pomočjo denarnih doklad (zavarovalna zadruga z denarnim gospodarstvom). Dalje so izrekli nekateri bojazen, da bi pri pogostnih nesrečah utegnili narasti udom preveliki stroški. Število članov je premajhno. Zavarovalni okoliš naj bi bil večji. Zato bi bilo bolje

priklopiti se kaki drugi večji zavarovalni družbi.

A glejte ga spaka! Zadnikar se vstopi odločno nasproti poslednji misli in pravi: „Že naprej izjavljam, da ne pristopim k nobeni vnanji zavarovalni družbi. Le poslušajte, kako se je zgodilo pred kratkim mojemu znancu iz sosednje občine. Ta je imel zavarovanega konja pri neki tuji zavarovalnici in je plačeval dolga leta lepe denarje v zavarovalno blagajno — ali, kakor se meni zdi, v zasebno mošnjo tako imenovanega „komiteja“ — in je mislil, da je zdaj zavarovan pred vsako škodo. O ja! Pred štirinajstimi dnevi mu je prišel proč konj in tisti, ki ni zato nič dobil, kdo je bil? — On sam. Ko ni nič pomagalo, je tirjal tudi po sodnji svojo pravico in je zdaj zapleten v lepo komedijo; kdo ve, če jo dobi, tožbo! jaz bi se je že ne bil podstopil.“

Zdaj poprime za besedo gosp. Zorič, domači učitelj in pravi: „Tudi jaz se spominjam podobnih slučajev, da so namreč kmetje zavarovali svojo živino pri tujih zavarovalnicah in pri tem doživeli marsikako bridko skušnjo. Zato sem jaz tudi te misli: „Zavarovanje za živino bi morala vpeljati država s posebno postavo in je raztegniti na celo deželo; potem bi prišla vsa stvar ceneja in bolja.“

Na kmetih je pa drugače.

Kmetovalec izposodi si pri svoji domači posojilnici denar, da si kupi kako njivo, travnik, gozd — par volov, bika, kravo in druge živadi, mogoče si kupi kak poljedelski stroj — ali si izboljša svoja posestva, svoje stavbe, poplača kake druge dolge, zlomi morda še le verige, s kojimi je bil do zdaj prikovan na kakega oderuha — itd. itd.

Tak kmetovalec še naj tako stiska in stiska, naj obrne vsak vinar stokrat in si ga pregleda, predno ga izda, naj dela od zore

do mraka kot črna živina — vse nič ne pomaga, na vsak način bo preteklo nekaj let, predno mu novokupljene njive, travniki, gozdi, živina itd. oziroma izboljšana posestva itd. toliko vržejo, da more s tega dohodka posojilo „vrniti“.

„Daljši posojilni roki“ niso nikdar kake rajfajzenovke oškodovali, pač pa se je pokazalo, da se ravno taka posojila na „dalje roke“ — v določenih letnih obrokih — jako redno povračujejo.

Nevarnost „daljših posojilnih rokov“ zgine tudi vsled „omejenega okrožja“ posojilnice, ker na-

čelstvo, nadzorstvo in zadrugarji sami vsakega poznajo in tudi lahko nadzorujejo njegove razmere.

Če pa bi res pretila kaka nevarnost, kar se seveda ravno radi omejenega okrožja kaj hitro zve, pa ima posojilnica pridržano pravico, da takoj stirja dolg.

Potrebo „daljših posojilnih rokov“ sprevidele so že tudi posojilnice po Schultze-Delitsch-evem načinu — in so je brez ozira na Schultze-Delitsch-ove stroge principe za kratke posojilne roke — sprejele oficijelno na svoji združni skupščini v Monakovem leta 1892.

Temu nasproti izjavi Zvezin odposlanec: „Dočim naj bo zavarovalni okoliš za kužne bolezni kolikor mogoče velik in je torej primeren le kot deželna zavarovalnica, zamore zavarovanje zoper navadne nesreče le lepo vspevati, ako se razteza na eno samo ali le malo število občin. Ako je zavarovanje živine raztegnjeno na celo deželo, potem misli vsak posameznik, da zadene škoda posamnih gospodarjev državo in se ne briga prav nič zato, da bi pazil na soseda, kaj počne s svojo živino. Ne redkokrat bo vsled sorodstva ali prijateljstva celo pomagal prikriti kako goljufijo, če tudi mora sam zraven plačevati. Pri krajevnih zavarovalnicah pa imamo natančno kontrolo ali nadzorovanje; drug mora paziti nad drugim. Upravnih stroškov sploh ni (odbor dela iz požrtvovalne ljubezni do bližnjega), premije za zavarovanje so majhne. Pri živinskih kužnih boleznih zadene nesreča veliko gospodarjev, mnogokrat celo občino. V tem slučaju bi bilo gospodarjem zelo težavno spraviti skupaj celo svoto za odškodnino; zato v takem primerljaju ni prav za prav niti za las drugače, kakor če bi vsak nosil sam zase svojo škodo. Navadne nesreče pa ne nastopajo nikoli v tako velikem številu v eni občini; zadevajo vedno le posamezne živali in prispevek za odškodnino se porazdeli vsako leto enakomerno na posamezne ude.“

Proti predlogu, da bi bili udje prisiljeni jemati meso poginole živine, je vstalo precejšnje število živinorejcev. Človek bi dobil tako v hišo večjo množino mesa, ki ne vzbuja posebnega apetita. Če bi se pa tako meso prodalo nekaj ceneje, bi pa prišli menj premožni ljudje po ceni do dobrega živeža.

Tudi gostilničar pri „Kroni“ je pritrjeval temu mnenju, ker imajo gostje gostilničarje večkrat na sumu, kakor da bi jih gostili z mesom prisilno zaklanih živali.

V posvetovanje in pretres pridejo sledeči predlogi.

1. Koža, tolšča, noge od kolena doli, glava in vse drobovje zaklane živali ostanejo last posestnikova. Vrednost teh delov določi odbor in ta vrednost se potem odšteje od odškodninske ali zavarovane svote. Vse meso, t. j. vse štiri četrtine in vrat prevzame druga in razdeli razmeroma mej ude. Teža mesa se razdeli s številom zavarovanih živali in po tem se določi, kakšen del mora prevzeti vsak zavarovanec. Vendar pa ta delitev mesa ne gre v neskončno, ampak meso se porazdeli samo na toliko zavarovanih živali, da pride na eno glavo vsaj $1\frac{1}{2}$ kg mesa (ali 1 kg ali poljubno). Ako je mesa premalo, da bi prišla v enem slučaju na vrsto vsa živina, tedaj se za ta slučaj oprostí en del živine in sicer najpreje del živine večjih posestnikov, pri prihodnji nezgodi pa pride na vrsto najpreje živina, ki je bila v zadnjem slučaju oproščena. Tako se vsakega oškodovanca udeležijo po možnosti vsi posestniki in vender ni potreba v posameznih slučajih prevzemati posameznim udom prevelikih množin mesa.

Cena mesu se določi tako: Od cenilne vrednosti poginole živine se odšteje najpreje vrednost lastniku prepuščenih živalskih delov (kože, glave, nog itd.), kakor jo določi odbor, in pa $\frac{1}{5}$ (reci: peti del) celotne vrednosti pale živine. Ostanek odškodninske vsote pa se razdeli s številom kilogramov ostalega mesa. Ako je samo en del mesa užiten, tedaj se vzame kilogramsko število porabnega mesa kot delivno število. Če pa je vse meso neužitno, tedaj se deli s težo cele živali. V obeh poslednjih slučajih se lastniku od odškodninske vsote odbije eno petinko in pa vrednost prevzetih živalskih delov.

Tako se glasi prvi predlog.

2. Bolj ugajal je udom sledeči predlog: Načelstvo določi mesu primerno ceno, ki se ravna pri-

bližno po tedanjih mesnih cenah; kar pa še primanjkuje za odškodnino, to se pokrije z dokladami. Ob enem ima načelstvo pravico po določeni ceni tudi neudom prodajati meso in članom oddajati po več mesa, kakor pa ga pride nanje po prvem predlogu. Oni udje, ki pridejo zadnji na mesto prodaje mesa se odpovedo deloma ali popolnoma svojim deležem. Slednjič je načelstvu tudi dovoljeno pri ugodni priliki celo živinče prepustiti tudi enemu samemu kupcu.

To je bil drugi predlog.

3. Največkrat se razdružijo krajeвне zavarovalnice za živino v slučajih, ako nastopi več nesreč, urno druga za drugo in morajo članovi plačevati visoke odškodninske prispevke ali pa morajo prevzemati veliko, semtertje tudi ne posebno mikavnega mesa. Da se izognemo tej nadlogi, tako se je glasil tretji predlog, se priporoča prispevke za odškodovanje ali premije pobirati ne še-le od slučajja do slučajja, ampak redno vsaki mesec ali pa vsakega četrt leta. Ako vemo, da se prigodi v kraju s 400 do 500 glav živine vsako leto poprečno po 6—8 nesreč pri živini in da je treba za te po odbitku dohodkov za porabne dele kakih 1000 do 1200 K denarja za odškodnino, tedaj bo treba plačevati za vsako glavo živine mesečnih okroglo 20—30 v. ali pri zavarovanju na svoto vrednosti pri glavnici 100.000 K za vsakih 100 K na mesec okroglo 8—10 vin. Na ta način je poslovanje mnogo enostavneje. Pobiranje doklad od slučajja do slučajja je povod, da pridejo udje do najraznovrstnejših nevarnih pomislekov. Premožnejšim se zdi dolgočasno, da se morajo pobirati zanje prispevki od bolj revnih sovaščanov, ti zadnji pa se dade le pre-radi zapeljati misli, češ: mi moramo pomagati plačevati živino bogatinu. Največkrat se pobirajo odškodnine za živino menj premož-

nih. Premožnejši mora vsled tega zavoljo večjega števila svoje živine opetovano plačati visoke doneske. On pripisuje pogostne nezgode pri ubožnih ljudeh slabi živini, kakor tudi slabemu krmljenju in gleštanju, zdi se mu, da je sam na škodi in smatra svoje članstvo samo za podpiranje lahkomišljenosti in brezbržnosti ubogih.

Vsa drugačna je stvar, ako se more plačati odškodnina naravnost iz zavarovalne blagajne in ako udje redno vplačujejo svoje doneske, vse eno, naj nesreče pridejo ali izostanejo; taki prispevki potem niso nič drugega kot hranilne vloge za neprevideno zgubo živine.

Ako se pri letnem končnem računu pokaže v blagajni večji znesek denarnega preostanka, n. pr. pri gorenjih razmerjih kakih 500 kron, potem se lahko za naslednje leto zmanjša mesečni prispevek na 15—20 vin. od glave ali na 6 do 8 vin. od 100 K zavarovane glavnice.

Ako je finančno (denarno) stanje blagajne zelo ugodno, tedaj se lahko kako leto pobiranje premij tudi popolnoma opusti. Nasprotno ima pa lahko v kakem letu blagajna tudi primanjkljaj (deficit) in potem je treba doneske za prihodnje leto primerno zvišati.

Kot eden najboljših zavarovalnih načinov pa bi utegnil biti zadnji četrti predlog, ki slove:

Da je mogoče iz 4⁰/onih obrestij naloženega denarja potrebnih recimo 1000 K odškodnine plačati, je potreba 25.000 K ustanovne glavnice ali pri 500 glavah živine za vsako glavo 50 K ali pri 80.000 K zavarovane glavnice za vsakih 100 K zavarovane vrednosti 30—40 K. Ako plačajo udje v namen ustanovnih deležev mesečno po 50 vin. ali za 100 K zavarovane vrednosti po 30 vin. tedaj ima zadružna blagajna po preteku 8—10 let že potrebno glavnico, da more iz obrestij ustanovne glavnice plačevati odškodnine.

Ustanovni deleži so lastnina dotičnih članov. Ako član izstopi ali če se zadruga razdruži, dobi vsakdo vplačani denar nazaj. Ustanovni delež morejo vplačevati posamezni udje tudi v večjih delnih zneskih ozir. tudi enkrat za vselej v naprej. Vplačevanje ustanovnih deležev preneha tedaj, kadar obresti celega ustanovnega zaklada pokrivajo poprečno vsakoletno odškodnino. Nihče ne more, dokler je ud, razpolagati s svojim ustanovnim delom, zlasti je vsaki odstop (cesijon), zastavljenje ali drugačno obremenjenje zadrugi nasproti neobvezno po združnem zakonu.

Ti ustanovni deleži so tedaj smatrati kot nekaka posojila, katera dobiva zadruga od svojih članov pod pogojem, da se začasno porablja obresti v združne namene.

Ako se kako leto ne porabijo vse obresti za odškodnine, tedaj se preostanki pripišejo konci leta ustanovnemu deležu v dobro ali pa tudi izplačajo v gotovini, ako bi obresti dosegle kedaj polno višino ustanovnega deleža. Udje, ki pristopijo pozneje, morajo takoj vplačati ustanovne deleže v oni višini, kolikor znašajo deleži že preje pristopivših udov.

Za odškodnine se vzamejo najpreje obresti, ki se nateko iz ustanovnih deležev v dotičnem letu. Če te ne zadostujejo, tedaj se primanjkljaj dopolni iz ustanovne glavnice. A ta primanjkljaj se mora precej v prihodnjem letu zopet pokriti z zvišanimi mesečnimi premijami. Ako se pokaže, kako leto iz obresti kaj preostanka, se sme to razdeliti mej ude po razmerju ustanovnih deležev.

Zavarovalna blagajna bi lahko delovala tudi kot posojilnica pri kupovanju šivine in bi bila na ta način mogočna obramba zoper oderuštvo pri živini. To so glavne misli posvetovanja naših mož.

Pri branji pravil o namenu zadruga, o pravicah in dolžnostih

udov, o upravi zadruga in o volitvi odborov je bilo slišati le malo opazk.

Gospod Zvezin odposlanec je izdelal pravila v smislu, kakor so določili zbrani možje. Ta pravila so pozneje pri naslednjem sestanku podpisali vsi posestniki živine in uredili še ostale reči, ki so potrebne, da ima kaka zadruga veljavo in moč pred gosposko.

Zlata vas je s tem napravila zopet nov korak do blagostanja, kajti blagodarna naprava živinske zavarovalnice pospešuje in osigura blagostanje in preskrbuje kmetovalcu pri živinskih nesrečah mir, varnost, tolažbo in pomoč. Možje, slovenski kmetje, razmišljajte o tem, je-li ne bi kazalo tudi Vam oprijeti se te rešilne palice proti tako pogostnim nesrečam pri živini. Zanesite to misel v široke kroge domače občine in ko bo zemlja dovolj pripravljena, pošlje Vam „Zadružna Zveza“ gotovo z veseljem svojega zastopnika, ki Vam pojasni morebitne nerazumljive posameznosti in predloži tudi pravila za krajevne živinske zavarovalnice. — Bog daj srečo!

— o —

Zadružno razpečavanje jajec.

Zadružni strokovnjak, kmetijski učitelj Zollikofer na Hanoveranskem, ki se peča posebno z ustanavljanjem zadrug za prodajo jajec, nam popisuje vspehe ene take zadruga precej obširno. Na tem važnem polji se ni napravilo na Slovenskem še nobenih imena vrednih poskusov (nekaj zadrug pač razpečava tudi jajca v manjši meri). V sledečem podajamo svojim bralcem izvajanja Zollikoferjeva in želimo na ta način z nova opozoriti naše kmetovalce na veliko korist združnega razpečavanja jajec.

„V hanoveranski vasi Bawinkel, kjer veje zelo živahno zadružno življenje — imajo zadružno mlekarno, živino prodajajo zadružno, imajo skupni mlin — tam se je

tudi združno razpečavanje jajec živahno razvilo.

Najpreje so ustanovili l. 1899 društvo za rejo perotnine in marca meseca istega leta se je društvo lotilo tudi združnega razpečavanja jajec. Od začetka je imelo društvo 60 udov, a to število se je v 2 letih pomnožilo na 220 članov. K društvu spadajo vinogradniki, manjši in večji posestniki. Podpore ni društvo iskalo nikjer nobene. Udje dobivajo plačana jajca po teži, dočim jih društvo prodaja odjemalcem po številu. Pripravneje bi seveda bilo, ko bi društvo tudi prodajalo po teži, toda to ni bilo mogoče izpeljati, ker hočejo odjemalci jajca le po številu, jih plačujejo dobro in tudi sicer gredo društvu na roko, tako da ni za enkrat nobenega povoda v tem oziru kaj spremeniti. Pri odjemanju jajec po teži, gre stvar najbolj gladko od rok in ne pride tako lahko do kakega nesporazuma kakor pri odjemanju po številu, kjer lahko nastane prepir ozir najmanjše teže jajec. V začetku združne prodaje jajec so prinašali ljudje jajca s težo 30 gramov in menj; l. 1899 in 1900 je bila povprečna teža jajec že od 45 do 50 gramov, pozneje 53 gramov in več.

Ker so se v začetku tu in tam odjemalci pritoževali zaradi jajec, so jeli vsa jajca preiskovati z jajčno svetilko in zdaj je popolnoma izključeno, da bi mogel kdo prinašati slaba jajca. Preizkovanje jajec se je zdelo sprva preveč zamudno, a ti pomisleki so dozdej popolnoma izginili tem bolj, ker odjemalci plačujejo nekaj dražje jajca, od kar imajo zagotovilo, da ne dobe nobenega pokvarjenega jajca več. Stroški, ki jih prizadeva preiskovanje, pridejo komaj v poštev. V eni minuti preišče lahko človek 20 jajec, če računamo samo 17, tedaj pride na uro do 1000 komadov jajec.

Jajec se je razpečalo l. 1900 651.152 komadov. Nabiranje je prevzel nek društveni član, ki do-

biva kot odškodnino za svoj posel 2% dohodkov. Poleg tega dobi nabiralec za preiskavanje in pokanje jajec na vsakih 1000 komadov K 1.20, za kar si mora pa najeti še eno osebo. Razpošiljajo se jajca v zabojih s papirnatimi predalčki po 600 komadov v 1 zaboju in ta način pokanja se dobro obnaša. Kraj Bawinkel leži 10 km od železnice proč in stane vožnja tje po 36 h za zaboj. Železniško vožnjo plačujejo odjemalci. Po odbitku vseh stroškov in tudi male svote za nabiranje rezervnega zaklada so dobili udje leta 1900 v posameznih mesecih spodaj zaznamovane svote za 1 kg jajec (na 1 kg je prišlo v tem letu približno 20 jajec):

	Za 1 kg	Na eno jajce pride tedaj
prosinec	K 1.86	9.2 h
svečan	„ 1.50	7.5 „
sušec	„ 1.04	5.2 „
mali traven	„ 1.—	5.— „
veliki traven	„ 1.—	5.— „
rožnik	„ 1.04	5.2 „
mali srpan	„ 1.20	6 — „
veliki srpan	„ 1.32	6.6 „
kimovec	„ 1.44	7.2 „
vinotok	„ 1.48	7.4 „
listopad	„ 1.66	8.3 „
gruden	„ 1.72	8.6 „

Skupno se je plačalo udom l. 1900 K 40.728.

V primeri s prejšnjimi cenami jajec, ko je bila kupčija z jajci še v rokah kokošarjev in kokošaric, so se zvišali dohodki v Bawinkelnu za 25% ali za $\frac{1}{4}$, ker je zelo veliko, zato si tudi lahko razlagamo, zakaj da društvo dobiva še neprenehoma novih udov.

Nekaj svetov slovenskim kmetovalcem.

Cerkno je za združništvo velpomemben kraj, ker je tam združništvo jako razvito in že tudi na jako močnih nogah. Posojilnica — že večji zavod, — gospodarsko društvo in mlekarja delujejo izborna v korist svojih članov.

Za člane vseh teh zadrug priredil se je dne 5. junija 1904 shod, ki se je imenitno obnesel. Na tem shodu predaval je znani slovenski agronom velč. g. Pengov.

Predmet njegovega poljudnega in primerne predavanja, označen v napisu tega spisa — zdi se nam tako važen, da naslednje priobčujemo nekaj odstavkov predavanja:

V edinosti je moč. Kmetom z razkosanimi, majhnimi posestvi manjka po navadi potrebnega znanja in denarja, da bi se mogli poslužiti raznih naprednih iznajdb na polji kmetijstva. Zato živi mali posestnik najraje po podedovanih izročilih svojih dedov in ima večinoma do vsega novega veliko nezaupanje. In v nekem oziru ima tudi popolnoma prav moč; vse njegove razmere so majhne in tesne in dalekosežne novosti mu lahko popolnoma zbegajo celo gospodarstvo. Mali posestnik ima že tudi dovolj žalostnihkušenj. Kolikokrat se mu priporočajo novosti, ki niso za njegove razmere ali pa jih napačno umeva in rabi in pri tem trpi škodo. Temu nasproti imajo razne kmetijske zadruge zelo važno nalogo. Zadruga zopet lahko izravnajo škodo nastalo iz razkosanosti zemlje. S skupnim postopanjem se lahko napravi mnogo novih iznajdb, ki si jih posamnik ne more nabaviti.

Vpeljava zboljšanih strojev in orodja je skoro izključno delo kmet. družb in zadrug. Ravno tako si morajo zadruga prizadevati za pospeševanje živinoreje, za boljše oskrbovanje travnikov, zlasti za njihovo namakanje in osuševanje, za razširjeno pridelovanje krme, za zboljšanje poljskih potov. Hvaležna naloga kmet. zadrug je tudi vpeljava trgovskih rastlin v kak kraj, tudi sadjarstvo in vinarstvo sta bila vedno predmet skrbi njihove. —

Pridnost, varčnost in treznost, to so temeljni kamni zdravega kmetijstva in bodo tudi vedno ostali, toda dandanes to še ni zadosti.

Kmetovati je treba danes s premislekom, s svinčnikom v roki in gospodar mora biti v stanu, da se z nepristranskim očesom in z neumorno delavnostjo precej loti onega, kar mu po tedanjih razmerah v gospodarstvu najbolj kaže. Danes ni za dosti, da znate dobro sukati cepe in vile, dobremu gospodarju je treba znati več in današnje kmetijstvo je obrt, ki zahteva mej vsemi obrti skoro največ znanja. Kdor hoče ostati na površji, mora umeti svoj čas in znati računati ž njim. Noben obrtnik in noben trgovec, pa tudi noben kmetovalec ni v stanu spraviti svojega gospodarstva kvišku in ga tam obdržati, a ko si poleg največje pridnosti ne prizadeva spoznati in izkoristiti tudi vseh novjših pridobitev.

Prejšni dohodki iz kmetijstva danes nič več ne zadostujejo, ker so gospodarski stroški nerazmerno visoko narasli. Zato je treba naše dohodke zvišati, ako hočemo, da se nam kmetijstvo izplača. Vendar pa večina gospodarjev še vedno misli, da edino roke dajejo dobiček.

Visoke delavske plače silijo kmetovalce, da v marsičem nadomesti ročno delo s primernimi stroji, ker ti opravljajo delo ceneje in mnogokrat tudi bolje. Za to imate najočividnejši dokaz v mlekarji, kjer posnemajo stroji z neverjetno hitrostjo in natančnostjo, s kakoršno bi gospodinja nikoli ne mogla.

Ravno na ta način bi si mogli omisliti na skupni račun druge stroje, pred vsemi drugimi se kmalu izplačajo dobri pajkelni in pa trijerji za žito. Dalje bi mogli skupno rabiti mlatilni stroj, pri čemer bi lahko sosed pomagal sosedu, ravno tako skupni gonilni stroj na bencin ali petrolni, ki bi lahko gonil mlatilnice, slamoreznice, mline, šrotovnike i. t. d. Stroj, ki se po naših krajih nikjer ne vidi, (za gorate kraje, n. pr. Cerkno tudi ni umesten), drugodi pa je najbolj navadno orodje na kmečkem dvorišču, je sejalni stroj. Posameznemu malemu posestniku se ta stroj pač ne iz-

plača, toliko bolje pa večjemu številu posestnikov. Recimo da bi imelo 30 gospodarjev skupaj tak stroj, ki stane okrog K 400 in bi obsejali ž njim vsako leto po 90 ha zemlje, koliko si prihranimo s strojem v primeri z ročno setvijo?

Stroški:

Stroj sam stane K 400.
Od njega je treba plačati: K
10% za amortizacijo . . . 40—
Letne obresti po 5% . . . 20—
Manjše poprave 20—
Zavarovanje po 0.3% . . . 1.20

Ker se poseje po 4 hektarje na dan (1 ha je kvadrat 100 m dolg, 100 m širok, ima toraj 10.000 kvadratnih metrov — ali 100 arjev, t. j. po stari meri 1.737 oralov) bi potrebovali okrog 22 delavnih dni in v ta namen ok. 2 kg mazilnega olja — 1 kg à 1 K 2—

Ker vpregamo par konj je treba 44 konjskih delavnih dni à 2 fl . . . 176—

Priboljšek ovsa 1 kg na konja in dan 44 kg ovsa à h 12 5—

Ročno delo, stroj voditi 22 dni à K 1.40 . . . 30.80

Stroj spremljevati 22 dni à K 1.60 35.20

Skupaj . . . 350.20

Za 1 delavni dan imamo torej samo 16 kron stroškov — a posejemo 4 hektarje — oziroma nas stane posejanje 1 hektarja 4 krone.

Že ti stroški niso veliki, a korist strojne setve se nam pokaže še bolj očitno, ako pomislimo, koliko si prihranimo pri strojni setvi semenskega žita. Semena prihranimo najmenj po 50—80 kg na vsak ha.

Tako rabimo n. pr.:

	pri setvi	z roko	s strojem	razlika
ozim. pšenice ca	208	131	77	
„ rži . . .	209	137	72	
ječmena . . .	169	111	58	
ovsa	184	138	46	
prosa	28	18	10	
ajde	101	79	22	

Iz tega je razvidna velika prednost strojne setve pred ročno in to nam je povedal svinčnik, račun, premišljevanje.

Kakor tukaj, tako bi morali računati tudi pri vseh drugih rečeh. Zelo važno je n. pr. vprašanje: Katere vrste živino nam kaže rabiti za delo, ali konje ali vole ali krave?

Račun na nekem večjem posestvu Bjelov na Češkem je pokazal, da je stal tam 1 konjski delavni dan K 5.04, 1 volovski delavnik pa samo K 3.86. Za male posestnike se v mnogih slučajih priporoča delo s kravami, kar se po Češkem pogostoma vidi, dočim pri nas neka neumna prevzetnost pogostoma zabranja gospodarjem naprave, ki so le njim v korist. Nedavno mi jo je gospodar, ki ima malo posestvo, na prigovarjanje, naj dela raje z voli nego s konji, zabrusil: „Z voli pa že ne bom okoli beračil.“

Važna točka pri kateri ima svinčnik tudi svojo besedo je ta: Katere rastline naj pridelujem, katera žita, katere okopavine, katere krmske rastline?

Na gori omenjenem posestvu Bjelov se je npr. pokazalo da je bilo čistega dohodka od 1 ha obsejanega z

ječmenom . . .	K 94
grahom	„ 60
krompirjem . .	„ 50
ovsem	„ 36
ržjo	„ 30

Zrnje in krompir se je prodalo.

Od doma porabljenih pridelkov pa je bilo čistega dohodka na 1 ha od lucerne . . . K 150
od domače detelje . . „ 68
pri krmski pesi pa čiste zgube K 140 na 1 ha.

Te številke za nas pač niso merodajne, ker živimo v popolnoma drugačnih razmerah nego češka graščina. A enega se učimo vendar le iz njih:

1.) Da govori mnogo rečij za razširjeno pridelovanje krmskih rastlin.

2.) Da bi nam prav nič ne škodovalo, ko bi tudi mi večkrat premišljevali o svojih posameznih pridelkih in posevkih, je-li imamo pri njih dobiček ali škodo. Z eno besedo, nujno potrebno je tudi za kmeta knjigovodstvo, brez katerega se da gospodariti le slepo, tje v en dan.

Nabava in uporaba kmetijskih strojev na skupni račun.

Kmet, ki računa, gotovo stremi za tem, da najde z računom način, po kojem bi svoje pridelke najceneje pridelal. Čim bolj namreč zniža proizvodjalne stroške rastlinskih in živalnih pridelkov, toliko lažje gospodari. Vsi taki na pravi podlagi narejeni proračuni proizvodjalnih stroškov so prvi nagib za vpeljavo novosti, sprememb in izboljšav v gospodarstvu, katere praktično izpeljane v kratkem prinese svoj sad. Večkrat pa učijo taki proračuni, ki jih ne moremo nikomur dovolj priporočati, gospodarja, da se ta ali ona izboljšava, sprememba ali novost v gospodarstvu enemu samemu nikakor ne izplača, zato pa bi se toliko bolj izplačala več gospodarjem skupaj, ako bi si jo napravili na skupne troške. To vidimo jasno pri kmetijskih društvih, kjer so vpeljali skupno plemenske junce in mrjasce, osušili mokra polja in travnike, kjer naročajo zavoljo menjavanja in vpeljave enotne vrste skupno semensko seme, umetna gnojila itd. in slednjič kupujejo tudi skupno razne kmetijske stroje. Ravno to zadnje združno postopanje je pri sedanjih dragih delavcih, ki jih pa mnogokrat niti ni dobiti, za kmeta neobhodno potrebno. Potrebno je toliko bolj, ker vsled hitrega razvoja obrtnije in prometa, pomnoževanja tovarov in stavb, naprave novih železnic veliko dosedaj kmetijskih delavcev in poslov dere v mesta in kmet na ta način izgublja vedno več delavnih sil. Kmečki gospodar namreč ne

more plačati tako visokih dnin in ne puščati delavcem toliko prostega časa kot obrt in industrija. Za to je kmet pogostoma prisiljen, da si pomaga z delavci, ki duševno in telesno niso več sposobni iti za boljšim, hočem reči bolje plačanim delom v obrtniji in prometu.

Računajoči gospodar bo kmalu prišel na to, kje da more prihraniti kaj delavnih sil, ozir. nadomestiti človeško delo s stroji, da je potem v stanu ona dela, ki se morajo izvršiti z roko, z malim številom svojih delavcev skrbno in dobro in o pravem času izvršiti; saj se na ta način rentabilnost posestva na gotov in trajen način povzdigne. To vidimo pri velikih posestvih, na katerih so kmetijske stroje in zboljšano orodje že davno vpeljali in se jim izborna sponaša; tukaj se izplačajo posebno iz tega vzroka, ker se ne rabijo kot pri malih posestnikih samo nekaj dnij v letu, ostali čas pa stoje stroji zamazeni in prašni na kakem prav nepripravnem kraju, vsled česar zelo trpe stroji; na veleposestvih pa so stroji tekom leta dovolj časa v rabi, tako da se obresti kapitala, ki ga je bilo treba za nakup strojev, dalje amortizacija tega kapitala in stroški za popravilo razdele na znatno večje število delavnih dnij in se zato tudi, delo s stroji dovolj po ceni, kot uči naslednji zgled.

Neki gospodar si kupi n. pr. mlatilnico na gepelj (vratilo) za K 800 in omlati ž njo svoje snopje v 10 dneh. Vzemimo za obresti in amortizacijo nakupne glavnice ob enem s stroški za popraviljanje povprečno na leto 12⁰/₀, tedaj znašajo letni stroški za mlatilnico K 96; ker dela samo 10 dni, tedaj znašajo troški enega delavnega dne K 9.60, kar je gotovo veliko. Ako bi bila pa ta mlatilnica last kakega veleposestnika, ki potrebuje 45 dnij, da omlati svojo žetev, tedaj bi prišlo na en delavni dan samo K 2.14 stroškov za stroj. Strojna mlačev se tedaj slednjemu znatno bolje izplača nego prvemu gospo-

darju, ker ima zadnji za K 7.46 menj stroškov na dan.

Ta majhni zgled nam dokazuje, da čim dalje časa v letu moremo rabiti kak stroj, toliko cenejše je delo ž njim, zato se tudi proizvodjalni stroški naših rastlinskih in živalskih produktov s tem bistveno zmanjšajo.

Ker v sedanjih težkih časih vendar začenjajo mnogi kmetje računati in kalkulovati, zato imamo že tu in tam zglede, da gredo po trije, štirje ali več sosedov skupaj in si nabavljajo skupno kmetijske stroje. Taki zgledi vlečejo seveda in vedno se oglašajo več sosedov, ki bi radi držali skupaj, ker vedo ceniti dobiček, ki se da s tem doseči.

Ako pa hoče biti veliko sosedov skupaj, da si nabavljajo razne stroje, tedaj ne zadostuje več ustmena pogodba, ampak treba je razne določbe spraviti na papir v obliki pogodbe, ki jo morajo vsi vdeleženci podpisati. Pri večjih takih podjetjih se ustanovi v ta namen strojna zadruga na podlagi združnega zakona.

H koncu še dva dobra sveta, ki jih narekuje skušnja. Prvi je, da naj se kupujejo le dobri stroji od solidnih tvrdk, ki ne potrebujejo veliko popravil. Drugi pa je, da naj se nastavi tarif za porabo strojev zlasti prvo leto raje malo višje nego prenizko, zato da na koncu leta preostane nekaj denarja in da ni treba udom šele doplačevati za letne stroške vsled prenizke pristojbine za stroje. — o —

Ljudska opekarna v Biljah

se je razdružila. Ta zadruga — na Slovenskem edina svoje vrste — je jako dobro provspevala; čudno se nam torej zdi, da se je razdružila.

Kar se na združnem polji ustanovi in je zdravo in krepko, naj ostane.

Denarni prometi in bilance.

Hranilnica in posojilnica v Cerkljah,

reg. zadruga z neomejeno zavezo, za peto upravno leto 1903.

Člani: koncem l. 1902 152, v l. 1903 prirastlo 14, odpadel 1, koncem leta 165.

Deleži: stanje začetkom leta K 304, v upravnem letu prirastlo K 28, odpadlo K 2, koncem leta K 330; odpovedano: 0.

Denarni promet: K 35.571.33.

Prejemki (Debet)	K	h	Izdatki (Kredit)	K	h	Imetje (Aktiva)	K	h	Dolgovi (Pasiva)	K	h
Deleži	28	—	Deleži	2	—	Posojila	53.113	70	Deleži	330	—
Hranilne vloge . . .	7.329	67	Vzdignj. hran. vloge	7.493	08	Naložen denar . . .	404	—	Hranilne vloge s ka-		
Izposojila	4.057	08	Vrnjena izposojila .	2.188	78	Inv. prem. 10% odp.	789	11	pitalizov. obrestmi	31.875	20
Vrnjena posojila . .	4.883	06	Dana posojila . . .	4.830	—	Zaostale obr. posojil	2.723	97	Izposojila	30.005	05
Plač. obr. od posojil	1.809	70	Obr. hr. vlog izplač.	36	52	Terjatev pri Janezu			Predp. obresti posojil	23	27
Upr. in uradni prisp.	23	31	Obr. hr. vlog kapital.	1.339	67	Podjedu	4.682	60	Rezervni zaklad, %	185	02
Pristopnine	8	60	Upr. in uradni stroški	100	06	Got. koncem l. 1903	836	29	Čisti dobiček . . .	131	13
Gotov. začetkom leta	64	39	Rentni davek in ne-								
			posr. pristojbine .	20	33						
			Obresti od izposojil	1.357	08						
			Gotov. 31. dec. 1903	836	29						
	18.203	81		18.203	81		62.549	67		62.549	67

Centralna posojilnica v Gorici,

registrovana zadruga z neomejeno zavezo, za tretjo upravno leto 1903.

Člani: koncem leta 1902 599, v letu 1903 pristopilo 116, izstopilo 2; koncem leta 713 z vplačanimi deleži v znesku K 24.622—; odpovedano: 0.

Denarni promet: K 2.775.269.20.

Prejemki (Debet)	K	h	Izdatki (Kredit)	K	h	Imetje (Aktiva)	K	h	Dolgovi (Pasiva)	K	h
Glavni deleži . . .	1.000	—	Glavni deleži . . .	200	—	Pos. na osebni kredit	231.834	91	Glavni deleži . . .	23.200	—
Opravični deželi . .	224	—	Opravični deleži . .	2	—	Posojila na vknjižbo	447.146	30	Opravični deleži . .	1.422	—
Pristopnine	128	—	Pos. na os. kr. in zast.	79.623	91	Zaostale obr. posojil	3.096	18	Hranilne vloge . . .	807.434	31
Hranilne vloge . . .	402.696	57	Posojila na vknjižbo	67.342	74	Zao. obr. pos. na vkn.	7.257	07	Predpl. obr. posojil .	2.249	26
Obr. hranilnih vlog	1	—	Obresti od izposojil	79	37	Efektne obresti . . .	7.040	—	Predpl. obr. posojil		
Posojila na osebni			Obr. pos. na vknjižbo	222	83	Inventar	40	—	na vknjižbo	3.447	83
kredit in zastave	30.698	70	Upravni prispevki .	22	50	Knjige in tiskovine	1.425	15	Tekoči račun	78.756	09
Posojila na vknjižbo	21.496	74	Upravni stroški . .	8.404	71	Tekoči račun	783	84	Rezervni zaklad . .	1.196	20
Obresti od posojil .	10.702	59	Inventar	771	78	Upravni stroški . . .	221.370	99	Razpoložni zaklad .	212	28
Obr. pos. na vknjižbo	18.943	81	Knjige in tiskovine	23	80	Got. koncem l. 1903	563	96	Dividenda	599	79
Zamudne obresti . .	271	85	Tekoči račun . . .	921.028	60		1.996	12	Čisti dobiček . . .	4.036	76
Efektne obresti . . .	246	—	Tekoče obresti . . .	186	45						
Upravni prispevki . .	2.393	05	Dividenda	1.659	89						
Tekoči račun	888.919	72	Razpoložni zaklad .	465	—						
Tekoče obresti . . .	644	34	Hranilne vloge . . .	304.676	03						
Gotov. začetkom leta	10.266	29	Obresti hranil. vlog	1.926	93						
			Got. koncem l. 1903	1.996	12						
	1.388.632	66		1.388.632	66		922.554	52		922.554	52

Posojilnica v Košani,

reg. zadruga z neomejeno zavezo, za osmo upravno leto 1903.

Člani: koncem leta 1902 328, v l. 1903 pristopilo 45, izstopilo 5; koncem leta 368.

Deleži: začetkom leta K 656, v upravnem letu prirastlo K 90, odpadlo K 10, koncem leta K 736; odpovedano: 0.

Denarni promet: K 381.249.38.

Prejemki (Debet)	K	h	Izdatki (Kredit)	K	h	Imetje (Aktiva)	K	h	Dolgovi (Pasiva)	K	h
Deleži	90	—	Deleži	10	—	Posojila	308.881	24	Deleži	736	—
Hranilne vloge . . .	77.773	74	Vzdignj. hran. vloge	83.214	98	Naložen denar . . .	205	—	Hranilne vloge s ka-		
Izposojila	73.296	12	Vrnjena izposojila .	4.000	—	Inventar premični . .	138	40	pitaliz. obrestmi . .	73.115	84
Vrnjena posojila . .	20.896	22	Dana posojila . . .	80.952	52	nepremični	26.258	15	Izposojila	285.497	87
Plač. obr. od posojil	13.612	98	Naložen denar . . .	200	—	Zaostale obr. posojil	17.692	44	Predplač. obr. posojil	226	11
Upr. in uradni prisp.	146	60	Inventar nepremični	3.000	—	Vrednost zemljišča .	3.399	48	Dolg na tiskovinah .	685	—
Pristopnine	45	—	Obr. hr. vlog izplač.	1.478	85	blaga	8.556	01	Rezervni zaklad, %	7.217	81
Got. začetkom l. 1903	6.166	02	Obr. hr. vlog kapital.	2.628	16	Gotov. 31. dec. 1903	4.531	96	Čisti dobiček . . .	2.184	05
Prodano blago . . .	659	99	Obr. pos. povrnjene	15	22						
Dohodki zemljišča .	204	—	Upr. in urad. stroški	778	41						
			Rent. dav. in nep. pr.	43	33						
			Obresti od izposojil	12.037	24						
			Gotov. 31. dec. 1903	4.531	96						
	192.890	67		192.890	67		369.662	68		369.662	68

Hranilnica in posojilnica v Laškem,

registrovana zadruga z neomejeno zavezo, za četrto upravno leto 1903.

Člani: koncem l. 1902 251, v upravnem letu pristopilo 37, izstopilo 8, koncem leta 280.

Deleži: začetkom l. 1903 K 520, v upravnem letu prirastlo K 74, odpadlo K 16; koncem l. K 578; odpovedano: 0.

Denarni promet: K 303.701-92.

Prejemki (Debet)			Izdatki (Kredit)			Imetje (Aktiva)			Dolgovi (Pasiva)		
K	h		K	h		K	h		K	h	
Deleži	74	—	Deleži	16	—	Posojila	140.460	91	Deleži	578	—
Hranilne vloge	36.981	80	Vzdignjene hranilne vloge	59.523	16	Naložen denar	326	25	Hranilne vloge s kapitaliz. obrestmi	120.342	62
Izposojila	56.868	25	Vrnjena izposojila	5.219	40	Inven. pr. 10% odpis	142	16	Izposojila	68.148	85
Vrnjena posojila	47.365	97	Dana posojila	81.172	76	„ nepr. 1%	37.581	23	Predpl. obr. posojil	157	72
Vrnjeni nalož. denar	2.040	—	Naložen denar	2.090	—	Zaostale obr. posoj.	12.901	75	Rezervni zaklad	1.151	98
Obr. nal. denarja	1	99	Obr. hranilnih vlog izplačane	425	35	Gotov. 31. dec. 1903	90	62	Čisti dobiček	1.123	75
Najemnina	256	—	Obr. pos. povrnjene	12	22						
Plač. obr. od posojil	3.282	03	Upr. in uradni stroški	185	24						
Upr. in uradni prisp.	465	24	Ren. dav. in nep. pr.	87	28						
Pristopnine	27	—	Obresti od izposojil	2.644	21						
Prehodni znesek	311	92	Prehodni	430	03						
Got. začetkom l. 1903	3.222	07	Gotov. 31. dec. 1903	90	62						
	151.896	27		151.896	27		191.502	92		191.502	92

Hranilnica in posojilnica v Leskovcu pri Krškem,

registrovana zadruga z neomejeno zavezo, za tretje upravno leto 1903.

Člani: stanje začetkom leta 170, v upravnem letu prirastlo 26, odpadel 1; koncem leta 195.

Deleži: začetkom leta K 340, v upravnem letu prirastlo K 52, odpadlo K 2, koncem l. K 390; odpovedano: 1.

Denarni promet: K 57.059-03.

Prejemki (Debet)			Izdatki (Kredit)			Imetje (Aktiva)			Dolgovi (Pasiva)		
K	h		K	h		K	h		K	h	
Deleži	52	—	Deleži	2	—	Posojila	28.498	43	Deleži	390	—
Hranilne vloge	18.652	—	Vzdignj. hran. vloge	11.580	46	Naložen denar	4.537	22	Hranilne vloge s kapitaliz. obrestmi	32.957	80
Izposojila	2.638	49	Vrnjena izposojila	2.638	49	Inventar z odp. 10%	193	04	Predpl. obr. posojil	248	55
Vrnjena posojila	4.789	05	Dana posojila	9.332	57	Gotov. koncem leta 1903	964	65	Rez. zaklad, o/o, prs.	247	89
Vrnjeni nal. denar	14	71	Naložen denar	4.351	93				Čisti dobiček	359	—
Plač. obr. od posojil	1.620	31	Obr. hr. vlog izplač.	87	09						
Upr. in uradni prisp.	81	35	Obresti posojil povrnjene	9	54						
Pristopnine	11	—	Upr. in uradni stroški	30	40						
Got. začetkom l. 1903	1.152	93	Obresti izposojil	14	71						
	29.011	84	Gotov. konec l. 1903	964	65		34.193	34		34.193	34

Posojilnica v Marenbergu,

registrovana zadruga z neomejeno zavezo, za petnajsto upravno leto 1903.

Člani: koncem l. 1902 362, v upravnem letu pristopilo 7, izstopilo 21; koncem leta 348.

Deleži: začetkom leta K 8.578, v upravnem letu prirastlo K 200; odpadlo K 624; koncem l. K 10.337; odpovedano 0.

Denarni promet: K 437.088-09.

Prejemki (Debet)			Izdatki (Kredit)			Imetje (Aktiva)			Dolgovi (Pasiva)		
K	h		K	h		K	h		K	h	
Deleži	200	—	Deleži	624	—	Posojila	293.493	47	Deleži	10.337	54
Hranilne vloge	27.779	25	Vzdignjene hranilne vloge	128.387	16	Naložen denar in %	1.549	90	Hranilne vloge s kapitaliz. obrestmi	98.098	07
Izposojila	124.670	69	Vrnjena izposojila	33.000	—	Inv. prem. 10% odp.	84	35	Izposojila	281.213	98
Vrnjena posojila	45.824	76	Dana posojila	35.311	59	„ nepr. 1%	72.741	37	Predpl. obr. posojil	253	51
Prehodni zneski	3.061	—	Naložen denar	1.098	65	Zaostale obr. posojil	33.615	09	Vrednost tiskovin	274	68
Najemnina	861	—	Prehodni znesek	1.305	82	Vrednost tiskovin	150	—	Prehodni	14.818	23
Plač. obr. od posojil	8.534	66	Inventar nepremični	1.918	82	Zaostala najemnina	2.275	—	Rezervni zaklad	575	88
Upr. in uradni prisp.	93	21	Obr. hr. vlog izplač.	742	08	Gotov. 31. dec. 1903	1.662	71	Čisti dobiček		
Pristopnine	36	—	Davki	2.895	32						
Gotov. začetkom leta	8.314	83	Upr. in urad. stroški	12.429	25						
	219.375	40	Obresti del. in izpos.	1.662	71		405.571	89		405.571	89

Gospodarsko društvo u Bederni,

registrovana zadruga na neogračeno jamčenje, za upravnu godinu 1903.

Novčani promet: K 125.092 03.

Prejemki (Debet)	K	h	Izdatki (Kredit)	K	h	Imetje (Aktiva)	K	h	Dolgovi (Pasiva)	K	h
Zadružni delovi . . .	80	—	Odplata robe . . .	28.216	24	Gotovina u blagajni			Zadružni delovi . . .	270	—
Odplata robe . . .	24 512	49	Tekući račun . . .	6.784	04	31. decembra 1903	412	01	Dug za robu . . .	15.991	85
Tekući račun . . .	37.177	37	Kamati . . .	1.151	06	Zaliha robe . . .	32.022	03	Tekući račun . . .	50 819	49
Kamati . . .	115	20	Razno . . .	26.188	67	Dužnici za robu . . .	5.979	58	Reservni fond . . .	324	31
Razno . . .	516	22	Gotovina u blagajni			Inventar pokretni . . .	9.749	84	Čisti dobitak . . .	876	96
Gotovina u blagajni			31. decembra 1903	412	01	Inventar nepokretni . . .	20.000	—			
1. januara 1903 . . .	350	74				Knjige i tiskanice . . .	119	15			
	62.752	02		62.752	02		68.282	61		68.282	61

Kmetijsko društvo v Cerknem,

registrovana zadruga z neomejeno zavezo, za sedmo upravno leto 1903.

Člani: začetkom leta 210, v upravnem letu prirastlo 9, odpadlo 4; koncem leta 215 z vplačanimi deleži v znesku K 4.099—; odpovedano: 7.

Denarni promet: K 111.139 41.

Prejemki (Debet)	K	h	Izdatki (Kredit)	K	h	Imetje (Aktiva)	K	h	Dolgovi (Pasiva)	K	h
Blag. preost. l. 1902	76	03	Izplačani deleži . . .	78	—	Vrednost blaga . . .	4 603	16	Deleži . . .	4 046	—
Vplačani deleži . . .	127	—	Izdatki za blago . . .	37.706	60	Terjatev na blagu pri			Stavbeni deleži . . .	858	80
Vpisnina . . .	22	—	Voznina . . .	2 341	74	zadružnikih . . .	5.099	08	Izposojila . . .	27 543	26
Izposojila . . .	10.543	26	Inventar nepremični	6.372	73	Terjatve na blagu pri			Dolg na blagu zadr.	1.201	98
Prejemki za blago . . .	39.336	64	Inventar premični . . .	3.914	61	nezadružnikih . . .	3.015	02	Dolg na blagu nezad.	397	38
Prejem. od dolžnikov	1.538	49	Neposr. pristojbina . . .	—	80	Vr. nepr. inventarja	33.095	29	" prem. inven.	3.317	43
Vzdignene obresti od			Upravni stroški . . .	3.637	01	Vr. prem. inventarja	9.308	92	" zemljišču . . .	300	—
nalož. denarja . . .	12	20	Obresti deležev . . .	3	20	Naložen denar . . .	283	30	Kavcija mlekarju . . .	45	—
Podp. od posojilnice	883	—	Obresti izposojil . . .	1.343	26	Obresti nal. denarja	4	29	Rezervni zaklad . . .	14.935	87
Upravni prispevki . . .	1.157	84	Gotovina konec leta			Gotov. 31. dec. 1903	343	51	Čisti dobiček . . .	3.106	85
Državna podpora . . .	1.000	—	1903 . . .	343	51						
Deželna . . .	1.000	—									
Kavcija mlekarja . . .	45	—									
	12 156	46		12 156	46		55.752	57		55.752	57

Kmetijsko društvo v Leskovcu,

registrovana zadruga z omejeno zavezo, za četvrto upravno leto 1903.

Člani: stanje začetkom leta 265, v upravnem letu prirastla 2, odpadlo 0, stanje koncem leta 267 z vplačani deleži v znesku K 2.904—; odpovedano: 30.

Denarni promet: K 43.436 52.

Prejemki (Debet)	K	h	Izdatki (Kredit)	K	h	Imetje (Aktiva)	K	h	Dolgovi (Pasiva)	K	h
Blag. preost l. 1902	532	50	Obresti posojil . . .	453	63	Naložen denar . . .	210	—	Deleži . . .	2 904	—
Vplačani deleži . . .	8	—	Izplačani deleži . . .	208	—	Vrednost blaga . . .	5 818	97	Neizpl. obr. deležev	261	25
Prejemki za blago . . .	20.850	64	Vrnjena izposojila . . .	10	—	Terjatve na blagu pri			Izposojila . . .	11.950	—
Najemnina hiše . . .	392	86	Plaće . . .	766	23	zadružnikih . . .	1.113	33	Dolg na blagu zadr.		
			Izdatki za blago . . .	19 452	21	Vrednost inventarja	965	95	in nezadružnikom	820	—
			Voznina . . .	315	67	hiš . . .	8 891	61	Rez. zaklad . . .	1.030	26
			Inventar . . .	5	79	Gotov. 31. dec. 1903	131	48	Obresti rez. zaklada	51	51
			Popravila hiš . . .	75	02				Čisti dobiček . . .	114	32
			Davki plaćani . . .	129	18						
			Izplać. obr. deležev	156	84						
			Upravni stroški . . .	79	95						
			Gotov. 31. dec. 1903	131	48						
	21.784	—		21 784	—		17.131	34		17 131	34

Vabilo

na

izvanredni občni zbor

Posojilnega in hranilnega društva
v Riečanjih,

reg. zadruga z neomej. zavezo,
kateri se bode vršil v nedeljo dne 4.
septembra 1904 ob 9. uri dopoldne
v prostorih društvenega poslopja v
Riečanjih.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Volitev načelstva.
3. Volitev nadzorstva.
4. Slučajnosti.

K obilni vdeležbi vabi člane

Načelstvo.

Denarni promet.

Na tekoči račun so nam vposlali
sledеči zavodi:

Marnberg, pos. (9. 8.)	K	1000.—
Št. Juro. j. ž. h. i. p.	"	800.—
Vrhnika, " " "	"	2000.—
P. Gradec, " " " (10. 8.)	"	600.—
Smlednik, " " "	"	525.—
B. Bistrica, " " "	"	2350.—
Gorica cent. pos.	"	6000.—

Bled, h. i. p. (10. 8.)	K	3000.—	Leskovic p. Go-		
Horjul, " " " (11. 8.)	"	600.—	renjav., h. i. p. (18. 8.)	K	1400.—
Starigrad dr. z. št. i. z.	"	10000.—	Toplice, " " "	"	200.—
" " " " "	"	20000.—	Fara pri K., " " "	"	2000.—
" " " " "	"	20000.—	Št. Jak. o. S. " " "	"	1000.—
Župa-Raščane s. bl.	"	220.—	Št. Jur. o. j. ž. " " "	"	600.—
Trnovo, h. i. p. (12. 8.)	"	543.96	Sorica, " " " (20. 8.)	"	1500.—
B. Bistrica, " " " (3. 8.)	"	—50	Čatež, " " "	"	700.—
Senožeče, " " " (13. 8.)	"	500.—	Loškipotok, " " "	"	2000.—
B. Bistrica, " " "	"	1000.—	S. Križ p. L. " " "	"	800.—
Sorica, " " "	"	1000.—	Žužemberk, " " " (21. 8.)	"	5000.—
Šebrelje, " " "	"	1000.—	Škofjaloka, " " "	"	4600.—
Krka, " " "	"	1100.—	Mošnje, " " "	"	500.—
Zagradec, " " "	"	2500.—	Škocijan, " " "	"	500.—
Šmartno, " " "	"	1000.—	Struge, " " "	"	2150.—
Št. Jernej, slov. p. (14. 8.)	"	2000.—	Preddvor, " " "	"	260.—
Starigr. dr. z. št. i. z.	"	20000.—	Krka, " " "	"	800.—
" " " " "	"	8000.—	Gorje, " " "	"	3000.—
Mokronog, okr. p.	"	700.—	Tomaj, " " "	"	1000.—
Jesenice, h. i. p.	"	2500.—	" " " " "	"	1000.—
Bled, " " " (15. 8.)	"	3000.—	" " " " "	"	200.—
Čatež, " " "	"	1200.—	Horjul, " " " (22. 8.)	"	700.—
Knežak, " " " (16. 8.)	"	1500.—	Preska, " " "	"	632.—
B. Bistrica, " " " (17. 8.)	"	3500.—	Rečica, lj. " " "	"	3000.—
Cirknica, " " "	"	5000.—	Izlake, " " " (23. 8.)	"	2000.—
Toplice, " " "	"	400.—	Cirknica, " " "	"	6000.—
Gorica, centr. " "	"	15000.—	Kanal, okr. pos.	"	5000.—
Staritr. km. h. i. p. (18. 8.)	"	4000.—	Šturje, h. i. p. (24. 8.)	"	1100.—
Višnjagor., " " "	"	772.57	Jesenice, " " "	"	1500.—
Smlednik, " " "	"	391.—	Cerklje, " " "	"	3000.—
D. M. v P., " " "	"	1300.—			

KMETIJSKO BERILO.

Splošno.

Kako more kmet varčevati?

Mnogostransko delovanje v kmetijstvu ponuja dosti prilike vaditi se v varčnosti, treba je le prijeti stvar na pravem koncu, t. j. treba je varčevati na pravem mestu.

Nekateri najvažnejših vidikov, ki pridejo pri tem vprašanju v poštev, bi bili:

1.) Pri gnoju: Kmetovalec naj gnoj, ki se prideluje v domačem gospodarstvu, skrbno konservira ali ohranjuje. S hlevskim gnojem je treba primerno ravnati. V hlevu: potresanje s kajnitom, karnalitom, mavcem (gipsom); na gnojišču: lepo zgrinjanje gnoja in pokrivanje s prstjo, zabraniti se mora dotok deževnice, gnojišče naj leži v senci drevja ali poslopij, naj ima neprodiren tlak in enakomeren padec proti greznici (gnojnični jami).

Treba je zbirati raznovrstne sicer neporabne odpadke za napravo komposta ali mešanca, npr. kosti, seneni drobiž, pepel, pleve, plevel, blato, perotninski gnoj itd.

2.) Pri obdelovanju polja: Pravilna razdelitev dela, oranje, branje o pravem času, kar mogoče urno preoravanje strnišč po žetvi, globoko oranje jeseni.

3.) Sajenje vmesnih sadežev in listnatih rastlin, zlasti stročnic; te delajo senco zemlji, jo na ta način varujejo zgube redilnih snovi, izboljšujejo fizikalne lastnosti zemlje, pomnožujejo s svojimi koreninami črnico zemlje. Pridelovanje metuljnic, kakor detelje, lucerne, fižola, graha, grašice in dr., je dobilo v zadnjem času večji pomen posebno zato, ker vemo, da te rastline vlečejo iz zraka potrebni dušik in ga izpreminjajo v vezano

obliko. Ako tedaj kmet prideluje stročnice, si prihrani naravnost en del dragega gnojenja z dušikom.

4.) Tudi pri krmljenju lahko varčuje gospodar. Živina mora dobiti do sitega krme, če hočemo od nje kaj koristiti. Toda sestava krme mora biti pametna. Niti ene niti druge, redilne snovi ne sme biti ne preveč in ne premalo; le tedaj živina izkoristi krmo popolnoma, ako stoje posamezne redilne snovi mej seboj v določenem razmerju. Ako so redilne snovi v močnih krmilih, ki so na prodaj, cenejše nego v žitu pridelovanem doma, tedaj bomo raje kupovali močna krmila in žito prodali.

5.) Pri nakupu gnojil in krmil se lahko mnogo prihrani. Veleposestnik lahko kupuje v velikih množinah od dobrih in reelnih tvrdk, srednji in mali kmet pa se lahko

vdeležita prednostij velikega posestnika s tem, da združnim potom naročujeta svoje potreščine.

6.) Ravno tako naj išče kmetovalec svojega osebnega kredita le pri Rafajzenovih posojilnicah, kjer dobi denar pod najugodnejšimi pogoji.

7.) Primerno knjigovodstvo navaja človeka k varčevanju. Knjigovodstvo odpira pogled v gospodarstvo, kaže njegovo rentabilnost v posameznih delih in v celoti, nas opozarja, na kaj imamo obračati glavno pozornost; uči nas spoznavati izdatke za domače gospodinjstvo, ki so mnogim gospodarjem v lastno škodo popolnoma neznani in nas priganja, da spravimo v soglasje stroške z dohodki.

8.) Ohranjanje orodja. Glavnico, ki tiči v strojih in orodji, mora gospodar skrbno hraniti s tem, da drži orodje vedno v dobrem stanju. Semkaj spada redno mazanje ležišč, hranitev pod streho, natiranje lesenih delov z zmesjo 1 kilopram živosrebrnega klorida v 50 do 100 litrov vode ali pa 1 utežnega dela klorovega cinka v 30 delih vode, tudi natiranje s karbolinejem je jako dobro, a les mora biti pred natiranjem popolnoma suh. Železo natiramo s kataranom.

9.) Varčevanje pri stavbah. Stavbe so neproduktivne in služijo za stanovanje ljudem in živini in za hranjenje sadežev, strojev itd. Pri poslopih bi moralo veljati načelo: dokler je mogoče staro poslopje rabiti, toliko časa naj se rabi, potem šele napravi novo. Skrbno je treba popraviti vsako škodo, ko jo prizadene čas in vreme in na ta način se ohranijo stavbe skozi dolgo vrsto let.

Tako vidimo, da se lahko varčuje pri vsakem koraku. Vsak kmet naj si dobro zapomni besede Franklinove: „Kdor vas hoče preveriti, da morete priti naprej po drugem potu, kot s pridnostjo in varčnostjo, tega nikar ne poslušajte: kajti podaja Vam strupa.“

Red je duša gosgodarstva. A beseda „red“ ima več pomenov: da je treba vsako reč opraviti o pravem času, da se nobene reči ne odlašaja brez potrebe, da se zamore stanje svojega premoženja vsaki trenutek pregledati.

Bistričan.

M a k.

Mak je oljnata rastlina, pri kateri razločujemo 2 vrsti, pri eni so semenske glavice popolnoma zaprte, pri drugi se pa seme kaj lahko iztresa. Prvi mak ima navadno sivo, drugi pa belkasto ali višnjevkasto zrnje.

Kar zadeva pridelovanje te rastline, je potreba zanjo globoke humozne zemlje, suh peščen svet ji zelo slabo prija. Dobro raste posebno za okopavinami in deteljo, ker te puščajo njivo precej čisto za seboj; pa tudi za žiti se mak lahko seje. Ako sejemo mak za okopavinami, potem pride za makom kako ozimno žito ali pa lan, ogršica ali kaj podobnega. V vsakem slučaju pa mora biti zemlja prav skrbno obdelana. Že v jeseni se njiva dobro preorje in obdela in pusti čez zimo stati v surovi brazdi. Spomladi se potem njiva povleče in globoko pripravi za setev. Ako gnojimo s hlevskim gnojem, naj se ta že v jeseni podorje. Ako pa vzamemo umetno gnojilo, tedaj računamo pri spomladnem gnojenju na 1 ha po 150 kg superfosfata in 250 kg kajnita, pri jesenskem gnojenju pa 250 kg Tomaževe moke in ravno toliko kajnita. Čilskega solitra se potresa na 1 ha po 150 kg kot površno gnojenje.

Ko je zemlja primerno pripravljena in gnoj v nji, tedaj se seje in računamo 6—8 kg semena na ha. Izkaljeno setev je treba večkrat okopati in tako obvarovati plevela. Po prvem okopavanju, ko so rastlinice dovolj razvite, se pregošte sadike odstranijo, tako da ostane na vsakih 15 cm po ena. Žanje se mak avgustu in je treba biti

pri tem zelo pazljiv; prekmalo in prepozno provzroči veliko škodo. Za pridelovanje v večji meri se bolj priporoča mak z zaprtimi glavnicami. Najbolje je potrgati posamezne glavice, kakor hitro dozore. Na to jih na solnce posušimo in omlatimo.

Rabi se mak deloma za hrano človekovo, deloma izdelujejo iz njega olje in opij. V svrhu dobivanja opija narezujejo zelene makove glavice in nabirajo iztekajoči sok, ki ima v sebi opij.

Na 1 hektaru se pridela 6 do 12 meterskih stotov zrnja.

K . . . j.

Obtrgavanje pesinega perja.

Od srede avgusta (tudi preje) naprej obtrgavajo varčni kmetovaleci perje pri pesi, delome tudi pri zelji, da bi se ja nič ne izgubilo, kar ponuja mati narava. To je prav lepo in pesino perje je, o pravem času obtrgano, izvrstna krma, toda če ga pa o nepravem obtrgavamo, imamo lahko v zameno za majhen, trenoten dohodek pozneje dva- do trikrat večjo zgubo. Mi vemo sedaj, da nastajajo v listu tako imenovane zaloge ali rezervne snovi rastlinske, kakor sladkor, škrob i. t. d. katere narava nakopičuje v gomoljih raznih gomoljnatih rastlin za čas, ko se rast v prihodnji pomladi zopet prične. Samo v zelenih delih krompirjeve rastline se nareja škrob, ki se pomakne potem iz listja v gomolje, katerim da še le na ta način njihovo vrednost kot človeška in živalska hrana in kot seme. Ravno tako je listje za tvorbo sladkorja in drugih rezervnih snovij pri pesi neobhodno potrebno. Listi, ki se že sušijo, seveda nimajo za napravo rezervnih snovij nobenega pomena; a taki listi tudi za krmo niso vredni. Ako gospodinja obtrgava poleg že sušечеja se listja tudi popolnoma sveže zeleno, tedaj je posledica tega ravnanja znatno manjši pridelek pese; ta zmanjšava more znašati do 70 met. stotov

(mq) pese na 1 ha, dočim se dobi perja komaj polovico toliko, zraven pa moramo še upoštevati, da stoji vrednost enega stota po redilnosti s krmsko peso samo v razmerji kot 4 : 5. Že nekoliko obtrgavanja zmanjša dohodek na pesi v množini in dobroti, močno obtrgavanje pa zmanjša pridelek skoro na polovico onega, ki bi ga dosegli, da nismo nič obtrgavali.

„Kmet. svetovalec“.

Okus mleka po krmljenji z repo.

Kdor ima natančen okus pri uživanju mleka, večkrat toži, da ima mleko nekak neprijeten okus in sicer po repi.

Menilo se je za gotovo, da ta okus izvira od krmljenja z repo, ali na kateri način da prihaja okus od želodca krave do vimena in mleka, so ljudje različnega mnenja. V obče se je preje menilo, da prihaja ta okus skozi želodec in čreva krave v kri in tako tudi v vime z mlekom. Na gospodarstveni šoli v Toet-u na Norveškem pa so baje strokovnjaki dokazali, da prihaja ta duh repe k mleku po zunajno, namreč da se razširja duh ostankov od repe po hlevu, zlasti pod živino, kjer morda raztreseni gnjijejo in razširjajo neprijeten vonj do vimena in mleka. Zato se je storilo že mnogo poskusov, da so se namreč krave z repo zunaj hleva krmile, pa v hlevu molzle ali pa narobe, pri čemur se okus po repi v mleku ni opazil. S tem se je torej dokazalo, da vpliva slabi zrak v hlevih jako na mleko, katero je zato jako sprejemljivo. Zategadelj nam je pred vsem skrbeti, kakor za dobro krmljenje in snago, tako še tudi navrh za čisti zrak v hlevih. Ti se naj po zimi prezračijo vsaj ob bolj ugodnem vremenu vsaj za nekaj časa in to opoldne, po letu pa je ob lepem vremenu prav, da se puščajo vrata odprta, zlasti ako je žival na paši, ali pa se napravijo zato nalašč redka vrata, ka-

kor za vrt. Tudi je po leti treba odpreti vse paže in dušnike, da je zrak v hlevu zdrav.

Pohorski

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 33. (L. Š. iz R.): Posrečilo se mi je letos vzgojiti zelo lepe zgodnje karfijole. Rad bi dobil seme. Ali dobim od teh seme, tako kot od navadnega zelja, ali že letos od tistih glav, ki bodo mogoče šle v cvetje?

Odgovor 33.: Karfijole moramo razločevati v 2 glavni vrsti, zgodnjo malolistno (erfurtsko) karfijolo, ki svoj sad da meseca julija in avgusta in pa velikolistno (frankobrodsko) karfijolo, ki dozori meseca septembra in oktobra.

Zgodnja erfurtska karfijola se sadi le tam, kjer ji podnebje in zemlja zagotavljata ugoden pomladanski razvitek. — Frankobrodski pozni karfijol pa vspeva najbolje v krajih, kjer je mnogo toplih dni v poznem poletju in jeseni.

Erfurtski karfijol hoče imeti najboljše zemljo, ker se mora hitro razviti. Seme se vseje zelo zgodaj spomladi v toplo gredo ali še bolje vseje se že zdaj na jesen in mlade rastlinice se pred mrazom pikirajo v kako tržico se zemljo. Čez zimo ostanejo v bolj hladni sobi ali tudi kleti, ki pa naj bo svetla in prve dni aprila se presade na prosto. Seme, ki ga pridelate sami, je čisto dobro, ako Vam le popolnoma dozori; a večinoma se ne izplača pridelovati ga doma.

Rastlinice se posade v razdalji 30—40 cm, se pridno okopavajo, prilivajo in škropijo.

Kakor hitro se pokažejo prvi nastavki cvetlic, se nalomijo listi nad njimi zato, da ostanejo cvetne glavice lepo bele v senci listov. Za karfijolo navadno redimo zeleno, katero zasadiamo že pred dozoritvijo karfijole med te.

Pozni karfijol sadimo kar na prostem. Jaz sadim navadno to vrsto v razdalji ca 1 m na grede, kjer sem imel preje kumarce in se ne brigam več dosti zanje. Ko pa kumare odmrjo, tedaj še le prične karfijol veselo rasti; cvetne glave, ki imajo po 3 dm v premeru niso pri tej razdalji (1 m—1¹/₄ m) ravno redke. Prodal sem že take glave po 60 vin. do K 1:20 komad. Ako računamo samo 60 vin. povprečno je to že lepa cena.

Seveda je ta druga pozna zvrst ozir časa in trajanja žetve in ozir ve-

likosti in lepote cvetnih glav še bolj odvisna od vremena, nego zgodnja zvrst.

Na vsak način zahteva karfijola dobro zagnano, dobro obdelano zemljo; brez tega je kultura njena popolna nezmisel.

Vprašanje 34. (I. I. Č.): Imam kravo, katera ne ostane breja. Ko pride od junca domu v hlev, se začne nekoliko napenjati, potem pa pride od nje neka mleku podobna sleza. Prosim, ali je to kaka bolezen in sicer neozdravljiva ali pa je k temu kak pri-pomoček?

Odgovor 34.: Krave, kljub temu, da se vedno gonijo, ne postanejo breje in pri tem zamolklo po bikovo mukajo, boleha jo navadno na spolovilih, ozir. rodilih, ki so bolna ali vsaj nezadostno razvita, n. pr. premajhna ali vkup zrasla rodila, izrastki v maternici, nepopolnoma razviti jajčniki, zaprtje materničnega vratu, vnetje maternice, beli tok, kužni izpuščaj na spolovilih i. t. d. Dalje prištevamo semkaj občno telesno slabost; oslavljenje pa povzročuje bolezn, preslaba in netečna krma, nezdravi hlevi, pretežko delo i. t. d. Tudi predobro rejene krave se nerade pojajo. Dalje izgine pojatnost za zselej, ako se telice z dovršenim tretjim letom ne pripuščajo. Kot vzrok pomanjkljivega pojanja navedemo lahko tudi to, da se ni krava po zadnji otelitvi do do-brega očistila i. t. d.

Ako tiči bolezen v vnetji jajčnika, potem je seveda izključeno, da bi moglo nastati v tem preumetnem aparatu življenja sposobno jajčece in žival je popolnoma nerodovitna, za plemo nesposobna in ker rada pritisne mrzlica, celo za mesarja ni veliko prida.

V drugih slučajih more časih pomagati izkušen živinozdravnik, a ne oni, ki so ga lani vprašali v večjem mestecu: „Ali je ta krava breja?“ in je odgovoril: „Počakajte, v enem tednu se bo že videlo,“ (povedali so mu, da bi imela biti na času).

Časih si more gospodar tudi sam pomagati. Premršave telice je treba tečno krmiti, predebele samice pa naj dobivajo manj tečne in bolj vodene klaje, razun tega naj mnogo hodijo na pašnik ali pa v ograjen prostor (tekališče).

Od znotraj se vbrizgava kravam za ojačenje in čiščenje vsaki dan po 3—4 krat v nožnico vode pri 15° C, ako se sluti, da je krava boleha na spolnem organizmu. V tem slučaju se ogiblamo tudi vsake dražeče krme in pokladajmo le bolj: sveže zelenje, korenjstvo, otrobovo pijačo i. t. d. Soli

ne dajamo, ker draži spolovila. Priporočam pa pridevati po nekoliko ovsa.

Ako po izpolnitvi teh načel v 4 do 6 tednih ne nastopi zboljšanje, tedaj moramo soditi, da je žival bolna na spolovilih neozdravljivo in nam ostane le še pomoč dobrega živinozdravnika, ako nam je na živali za plemo mnogo ležeče.

Nove dopisnice.

V kratkem se bodo uvedle pri nas nove dopisnice. Na teh dopisnicah bode na sprednji strani poseben prostor, na katerem bode odpošiljatelj dopisnice napisal svoj naslov, in to zaradi tega, da se mu dopisnica zopet vrne, ako bi ne mogla biti vročena onemu, kojemu je bila namenjena.

Razpis!

Na kranjski kmetijski šoli na Grmu pri Novemestu z dveletnim slovenskim poukom je oddati pet deželni ustanov za prihodnje šolsko leto 1904/1905 (oz. tudi za 1905/1906), ki se začne dne 3. novembra t. l.

Pravico do teh ustanov imajo sinovi kranjskih kmetovalcev in vinogradnikov, ki so vsaj 16 let stari, čvrstega zdravja, ter so z dobrim uspehom dovršili ljudsko šolo. Prednost gre tistim mladencem, ki ostanejo, dovršivši šolo na Grmu, gotovo na svojem domu

in se bodo pečali s kmetijstvom, vinarstvom in sadjarstvom.

Učenci z ustanovami imajo hrano, stanovanje in pouk v šolskem zavodu brezplačno, za obleko, živотно perilo, obuvale in za šolske potrebščine pa si morajo sami skrbeti.

V šolo se sprejemajo tudi plačujoči in zunanji učenci.

Plačujoči učenci plačujejo za hrano po 60 h na dan in po 40 K šolnine na leto ter stanujejo brezplačno v zavodu. Za vse druge potrebščine si morajo sami skrbeti.

Zunanji učenci (eksternisti) stanujejo zunaj zavoda in plačujejo po 40 K šolnine na leto.

Vsi učenci imajo uniformo, ki jo morajo sami plačati.

Hrano je plačevati naprej v mesečnih obrokih, šolnine pa v dveh letnih obrokih tudi naprej.

Prošnje svojeručno pisane in kolkovane s kolekom za 1 K, je poslati do 10. septembra t. l. vodstvu kranjske kmetijske šole na Grmu pri Novemestu.

Vsaki prošnji je priložiti rojstni list, izpričevalo o dovršeni ljudski ali kaki višji šoli, zdravniško potrdilo o trdnem zdravju in izpričevalo županstva in župnega urada o lepem vedenju prosilca.

Prošnji za sprejem proti plačilu je pridejati obvezno pismo

(reverze) starišev, oziroma varuha zaradi vzdrževanja učenca.

Vsak prosilec mora delati sprejemno izkušnjo iz slovenskega jezika in iz priprostega računstva. Od uspeha te izkušnje je odvisen sprejem v šolo.

Kdaj bo delati sprejemno izkušnjo, naznani vodstvo vsakemu prosilcu posebej.

Učenci, ki dovrše šolo z dobrim uspehom, imajo pri vojaščini pogojno pravico le do dveletne prezentne službe. Ako namreč zadostijo svojim vojaškim dolžnostim prve dve leti brez graje ter dokažejo, da bodo po izstopu prezentne službe kmetovali na svojem ali svojih starišev domu, smejo na podstavi odredbe vis. c. kr. vojnega ministerstva z dne 22. julija 1895, števil. 4643, prositi proti koncu drugega leta, da se jim odpusti tretje službeno leto.

Deželni odbor kranjski.

V Ljubljani, 27. julija 1904.

Priporočajo se: Vzajemna zavarovalnica proti požarnim škodam in poškodbam zvonov. Edini domači zavod te stroke: Ljubljana, Medjatova hiša.

Poljske miši ugonobijo se popolnoma s preparatom, ki stane na Dunaju z zavitkom vred 1 kg 250 K, 5 kg 10 K, 25 kg 40 K, 100 kg 140 K, proti poštnemu povzetju. Mnogo zahval. Licenca za strup nepotrebna. Dobi se samo pri W. Paris, Wien VII/1. Postfach.

Hočete dolgo živeti

in se veseliti dobrega zdravja? Da dosežete to, skrbite zato, da ohranite zdrav želodec in redno prebavljanje.

Vsakomur, kdor je želodec s težkimi, prevročimi ali premrzlimi jedili pokvaril ali prehladil, gotovo pomaga

GERMANOV ŽIVLJENJSKI CVET (ESENCA),

katerega z največjim uspehom rabi pri pomanjkanju teka, slabosti želodca, napihnjenju, gorečici (zgagi), slabosti, glavobolu, omotici, krčju, zaprtju telesu, zlati žili. Po preobilih pojdinah, posebno pri mastnih in težko prebavljivih jedilih, ta cvet odstrani tiskanje in bolečine in zbuja tek, s čemur v visoki meri pomaga k ohranjenju telesa. Ker odstranjuje vse sprijene soke iz telesa, očiščuje kri, in ima tudi pred vsemi podobnimi pripomočki to prednost, da je čisto neškodljiv, če se tudi rabi dolga leta, ker je napravljen iz najfinjših, skrbno izbranih zelišč, ter ima prijeten, grenko-aromatičen okus, da ga morejo rabiti tudi občutljive osebe, otroci in žene.

Germanov življenjski cvet kot pravo ljudsko in domače sredstvo, naj ne manjka v nobeni hiši, ker dostikrat obvaruje pred hudo boleznijo, ko ni zdravniške pomoči blizu. Pri nakupu naj se vedno zahteva Germanov življenjski cvet iz lekarne „**črni orol**“ v Belovaru, ker so še sredstva z enakim imenom, a ne tako dobra. Za znamenje pristnosti mora vsaka steklenica, ki je v zelenem zavitku nositi polno ime tvrdke: **Lekarna „pri črnem orlu“ K. Germana v Belovaru** (Hrvaško), kamor je tudi pošiljati vsa poštna naročila. Cena steklenice K 1.40, po pošti vsaj dve steklenici. Za zavoj 40 vin. več, kot pošto povzete, ali se pošlje znesek prej. Naslovi morajo biti pisani razločno in natanko. Pojasnila, prospekti, navod o porabi zastoj.

Germanov življenjski cvet moram trpečemu človeštvu najtopleje priporočiti, ker sem se osebno, kakor pri mnogih občanin, katerim sem ga priporočal, mogel prepričati, o izvršnih uspehih.

Dve steklenici, kateri ste mi poslali, sta mi zelo dobro storili. Prosim pošljite še 6 steklenic. Peter Gradinac, vp. žup. Gradec. Naznamam Vam, da sem od raznih strani poskusil že mnogo sredstev, ali nobeno ni imelo zaželeni uspeha, kakor Germanov življenjski cvet.

Pošljite mi zopet osem steklenic Germanovega življenjskega cveta, ki ga bom vsem bolehaločinam na želodcu najtopleje priporočala. Jaz že okrevam.

Vsaka rodbina

naj bi v svoj prid rabila le

Kathreinerjevo

Kneippovo sladno kavo

kot primes vsak-
danji kavni pijači.

206 20-15

C. kr. priv.

pred ognjem in tatovi varne

blagajne

prodaja najceneje dobro znana tovarna blagajnic

M. Adlersflügel

založnik Raiffeisnovih posojilnic

Dunaj, I., Franz Josephs-Quai št. 13.

210 24-15

Amerikanski motor na bencin

najsposobnejši motor za kmetijo in rokodelce, ker je jednostaven in zanesljiv ter malo stane, kar se pri nobenem drugem motorju ne doseže.

Več motorjev od nas že tekó pri poljedelcih, koji so nam za iste prav hvaležni, ker z njim mlati, rezanco reže, drva žaga in sploh opravi vsako delo za majhen denar.

Najboljše poljedelske stroje, kakor:

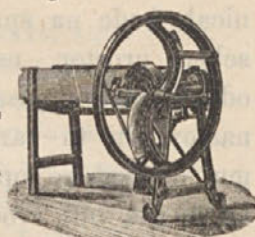
mlatilnice, slamoreznice, gepeljne, čistilnice, mline in preše za sadje in grozdje itd.

Železo, traverze, železniške šine, cement, štorje za strop in vso potrebščino za stavbe, okov in orodje ter pozlačene nagrobne križe se dobé najceneje pri

224 x-2 Karol Kavšeka nasled.

Schneider & Verovšek

trgovina z železnino in zaloga poljedelj. strojev
Ljubljana, Dunajska cesta št. 16.

Nad 360.000 v rabi!

Nad 600 prvih odlikovanj!

218 12-7

Delniška družba Alfa-Separator

Zaloga za južne dežele:

v Gradcu, Annenstrasse 26.

Prosim berite!

Prosim berite!

Radovoljno Vam potrdim, da so od Vaše cenjene tvrdke za našo mlekarno postavljeni stroji, in mlekarske oprave sploh najboljše kakovosti in nas v vsaki svrhi popolnoma zadovoljujejo. Z opravičenim ponosom se zato lahko sklicujete na tukajšno mlekarsko opravo, katera se gotovo lahko prišteva k najmodernejšim delovršbam.

Spoštovanjem

Deželna mlekarina in šola za sirarstvo

v Kromerizu, Moravsko.

Kromeriz, dne 20. maja 1903.

Anton Liska, l. r. ravnatelj.

Popolne oprave za mlekarne na roko

in na silo: Aparate in posode.